

Нижеголенко К.С.,
кандидат економічних наук,
в. о. доцента кафедри
міжнародних економічних відносин та економічної теорії,
начальник навчального відділу,
Міжнародний університет бізнесу і права

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА ХЕРСОНСЬКОГО РЕГІОНУ

Нижеголенко К.С. Аналіз сучасного економічного стану аграрного підприємства Херсонського регіону. У статті проаналізовано сучасний економічний стан аграрного підприємства Херсонського сільськогосподарського регіону. Проведено оцінювання факторів зовнішнього впливу на підприємство. Визначено особливості аграрних підприємств.

Ключові слова: аграрне підприємство, економічні показники, сільський регіон, зовнішнє середовище.

Нижеголенко К.С. Анализ современного экономического состояния аграрного предприятия Херсонского региона. В статье проанализировано современное экономическое состояние аграрного предприятия Херсонского сельского региона. Проведено оценивание факторов внешнего влияния на предприятие. Определены особенности аграрных предприятий.

Ключевые слова: аграрное предприятие, экономические показатели, сельский регион, внешняя среда.

Nyzheholenko K.S. Analysis of the current economic condition of the agrarian enterprise of Kherson region. The paper analyzes the current economic situation of the agrarian enterprise of Kherson rural area. It performs the estimation of factors of external influence on the enterprise. The study determines the features of agrarian enterprises.

Key words: agrarian enterprise, economic indicators, rural region, external environment.

Постановка проблеми. У кожному регіоні працюють по декілька підприємств, які володіють землею та займаються інтенсивним веденням землеробства, відмовляючись від малоприбуткових та соціально спрямованих напрямів діяльності. Це призводить до зменшення кількості робочих місць, міграції сільського населення у великі міста, далеко та близьке зарубіжжя. Але на прикладі економічно стабільного підприємства Новотроїцького району, а саме ПОСП АФ «Мир», ми покажемо, що з кожним роком стан соціальної інфраструктури стає кращим, економіка села стає стабільною. Наше завдання полягає в тому, щоб збалансувати економічний, соціальний та екологічний розвиток сільського регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження розвитку аграрного сектору здійснюється на науковому та державному рівнях. Зокрема, в працях М. Зубця, П. Саблука [1], Б. Пасхавера, О. Шубравської, Л. Молдован [2], М. Хвесика [3], Й. Шумпетера розглянуто проблеми та перспективи сталого розвитку сучасного економічного стану агропромислового сектору. Незважаючи на значний науковий доробок в розвитку, питання соціально-економічного розвитку підприємства залишаються недостатньо вивченими, що робить актуальним подальше вивчення цієї проблематики. Водночас існує необхідність постійного спостереження за станом та тенденціями розвитку з метою виявлення та вирішення проблем галузі.

Формулювання цілей статті. Завданням дослідження є аналіз сучасного економічного стану аграрного підприємства для подальшого збалансування

економічного, соціального та екологічного розвитку Херсонського сільського регіону.

Виклад основного матеріалу. Підприємство ПОСП АФ «Мир» є приватно-орендним сільськогосподарським підприємством (ПОСП), яке утворено у 2000 році на базі КСП «Мир». Підприємство розташовано на території Горностаївської сільської ради Новотроїцького району Херсонської області. Населений пункт один, село Горностаївка, знаходиться на відстані 25 км від районного центру смт. Новотроїцьке, відстань до обласного центру становить 180 км, до найближчої залізничної станції – 45 км. Автоtrasа «Каховка – Генічеськ» знаходиться на відстані 12 км. По території ПОСП АФ «Мир» проходить Каховський магістральний зрошувальний канал. На відстані 35 км знаходиться біосферний заповідник «Асканія-Нова». На відстані 55 км знаходиться курортна зона «Арабатська стрілка» (рис. 1).

Загалом господарство має дуже сприятливе розташування через близькість до ринків збуту та шляхів транспортного сполучення. Керівництво підприємства запроваджує деякі напрями екологізації господарської діяльності, такі як мінімізація доз мінеральних добрив, збереження ротації культур для збільшення гумусу у ґрунтах. Ринок збуту сільськогосподарської продукції досить широкий. Вигідне географічне розташування та непогане транспортне сполучення дають змогу швидко забирати і відвозити продукцію без великих втрат.

Агрофірма «Мир» орендує 8 274 га земель у власників земельних паїв, зокрема 4 944 га земель, що зрошуються, 300 га земель державної власності.

Рис. 1. Територія Новотроїцького району

Головною метою діяльності підприємства є отримання прибутку шляхом виробництва сільськогосподарської продукції, її переробки, реалізації та здійснення інших видів діяльності.

Основними видами діяльності підприємства є вирощування зернових та технічних культур, овочів, декоративне садівництво та вирощування продукції розсадників, розведення великої рогатої худоби, розведення овець, надання послуг у рослинництві, перероблення молока та виробництво сиру, виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, виробництво хліба та хлібобулочних виробів, виробництво макаронних виробів, лісопилне та стругальне виробництво, виробництво виробів з бетону для будівництва, будівництво будівель, оптова торгівля зерном, насінням та кормами для тварин, вирощування екологічно безпечної продукції у незначній кількості.

До основних економічних показників діяльності підприємства належать фондозабезпеченість, фондозброєність, фондоддача, фондоємність, валовий дохід, рівень рентабельності, виручка від реалізації продукції, середньорічна вартість оборотних засобів та основних виробничих фондів тощо.

Кожне підприємство функціонує у фінансовому середовищі, тому обов'язковими умовами є фінансова стабільність підприємства та стійкість, що забезпечується фінансовим менеджментом даного підприємства [4]. Кожна соціально-економічна система має дві рушійні сили, а саме бажання вижити (зберегти себе, мати визначену стабільність) і прагнення розвиватися (самовдосконалюватися) [5, с. 6].

Основні економічні показники діяльності підприємства проаналізовані, а на основі отриманих даних зроблені такі висновки, що за 2014–2016 роки в загальній площі земельних угідь відбулися певні зміни. Сільськогосподарські угіддя у 2016 році збільшились на 734 га порівняно з 2014 роком. Помітно збільшилася динаміка основних виробничих фондів: у 2016 році її обсяги сягнули 42 365 тис. грн., що на 63,04% більше,

ніж у 2014 році, та на 39,57% більше, ніж у 2015 році. Зокрема, фонди сільськогосподарського призначення мають такі ж значення. Середньорічна чисельність робітників, зайнятих в с.-г. виробництві, у 2016 році зменшилась порівняно з 2014 роком на 26,35%, а порівняно з 2015 роком залишилась без змін. Валовий дохід у 2016 році цей показник сягнув 16 392 тис. грн., відбулося різке його збільшення, оскільки у 2014 році він становив 5 049 тис. грн.

Узагальнюючим показником основних фондів є фондоддача або обернений їй показник – фондоємність продукції. Показники фондоддачі 2015 року порівняно з 2014 роком склали 142,96%, а 2016 року з 2015 роком – 97,60%. Фондоємність 2016 року порівняно з 2015 роком становила 102,08%.

Аналіз економічної діяльності підприємства довів, що ПОСП «Мир» має досить стабільний та інтенсивний ріст основних економічних показників. Рентабельність виробничої діяльності з кожним роком зростає. У всіх трьох випадках її рівень в ПОСП «Мир» не має від'ємного значення. Проведений аналіз показує, що ПОСП «Мир» має досить стабільний та інтенсивний ріст основних економічних показників.

За досліджувані роки підприємство дещо змінувало асортиментні позиції у кожній з представлених умовних груп, замінюючи непродуктивну та нерентабельну продукцію більш прибутковою. Найбільшим попитом користуються такі види продукції, як зернові та зернобобові культури. Не можна сказати, що взагалі не користувались попитом інші види продукції, однак через те, що агрофірма «Мир» спеціалізується на вирощуванні та переробці вищезазначених видів продукції, то найменш привабливими стали горох, овес, та продукція тваринництва. Оскільки продукція тваринництва загалом йде на харчування працівників підприємства.

Наступним нашим кроком буде аналіз карти стейкхолдерів підприємства. Для узгодження інтересів численних партнерів необхідно зробити градацію інтересів та встановити пріоритети. З цією метою

стейкхолдерів поділяють на групи залежно від рівня їх зацікавленості у розвитку підприємства та можливостей впливу на нього.

Стейкхолдерами ПОСП АФ «Мир» є Новотроїцька районна рада; Новотроїцька районна державна адміністрація; Горностаївська селищна рада; Пенсійний фонд України; Державна податкова інспекція; Головне управління статистики у Херсонській області; Головне управління статистики у Новотроїцькому районі; «Райффайзен Банк Аваль»; «ПриватБанк»; засоби масової інформації; Департамент екології і природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації (табл. 1).

Продукція підприємства екологічно безпечна, високоякісна та рентабельна, широкий асортимент екологічно безпечної продукції, під час випуску продукції необхідно вирішувати низку численних завдань: зберігання готової продукції, сезонність попиту тощо. Спеціалісти підприємства тісно співпрацюють з науковими установами, які розробляють інноваційні технології вирощування екологічно безпечної продукції.

На підприємстві попит на продукцію визначається рівнем доходу громадян, таке підприємство володіє значним сегментом ринку у південному регіоні України та має потенційні можливості розширення ринків збуту своєї продукції.

Порівняння господарської діяльності досліджуваного підприємства з основними конкурентами в сільському регіоні дало змогу встановити лідируючі позиції підприємства в регіоні з виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції.

Підприємство здатне витримати конкурентну боротьбу в разі підвищення професійного рівня менеджменту та екологічного маркетингу, найшвидшого впровадження маркетингового комплексу, а також заощадження коштів для оновлення та модернізації виробництва, екологізації господарської діяльності та виходу на ринок екологічно безпечної сільськогосподарської продукції.

Основною складовою аграрного сектору є підприємство, яке використовує наявний природно-ресурсний потенціал з метою отримання конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції. Формування

Таблиця 1

Карта стейкхолдерів підприємства

Можливості впливу	Зацікавленість	
	Висока	Низька
Великі	Перша група: 1) Горностаївська селищна рада; 2) «Райффайзен Банк Аваль»; 3) «ПриватБанк»; 4) Пенсійний фонд; 5) Державна податкова інспекція.	Друга група 1) Новотроїцька районна рада; 2) Новотроїцька районна державна адміністрація.
Малі	Третя група: 1) засоби масової інформації; 2) Головне управління статистики у Новотроїцькому районі.	Четверта група: 1) Головне управління статистики у Херсонській області; 2) Департамент екології і природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації.

Таблиця 2

Аналіз зовнішнього середовища ПОСП АФ «Мир»

Група факторів	Фактори	Вплив факторів	+ можливості; - загрози
Макрововнішнє середовище			
Стан економіки в країні	Підвищується ставка за кредит господарства; дорожчають енергоносії; рівень безробіття в сільському регіоні знизився.	Збільшення витрат на виробництво продукції; збільшення доходів населення та їх купівельної спроможності; зростання витрат на оплату праці; збільшення вимог до екологічної безпечності продукції; необхідність екологізації технологій.	- + - + +
Соціокультурне середовище	Вийдуть на пенсію 3% працюючих.	Зниження рівня благополуччя населення.	-
Мікрововнішнє середовище			
Конкурентне середовище	Зростання конкуренції.	Зниження обсягів реалізації; додаткові витрати на підвищення якості продукції та маркетинг.	- -
Покупці	Стабілізується попит на продукцію; підвищення цін.	Збільшення обсягів виробництва; збільшення доходів господарства.	+ +
Постачальники	Дорожчають мінеральні добрива; підвищується вартість насіння, засобів захисту, зрошувальної води тощо.	Збільшення витрат підприємства.	- -

екологічно збалансованого економічного розвитку аграрного підприємства є не тільки актуальним питанням, але й складним. Встановлення мінімальних екологічних стандартів для сільськогосподарських підприємств, розробка програм раціонального використання природних ресурсів разом з відповідними економічними показниками неможливі без інтеграції екологічних аспектів у економічний розвиток аграрного підприємства, аграрного сектору економіки та сільських територій.

Оцінка факторів зовнішнього впливу на підприємство наведена у табл. 2.

Згідно з даними табл. 2 необхідно відзначити, що критичними для ПОСП АФ «Мир» є такі фактори зовнішнього середовища, як зростання конкуренції на зерновому ринку; подорожчання енергоносіїв; подорожчання мінеральних добрив, насіння, засобів захисту рослин, зрошувальної води; підвищення ставки на кредитні ресурси. Найважливішою проблемою будь-якого

сільськогосподарського підприємства є виживання і забезпечення безупинного розвитку. Ефективне вирішення цієї проблеми полягає у створенні і реалізації конкурентних переваг, що значною мірою можуть бути досягнуті на основі правильно розробленої й ефективної стратегії розвитку підприємства.

Висновки. У статті проаналізовано економічну діяльність та екологічну спрямованість діяльності аграрних підприємств Херсонського сільського регіону. На основі аналізу встановлено, що економічно ефективно підприємство Новотроїцького району, а саме ПОСП АФ «Мир», є базою для запровадження стратегій їх збалансування на основі диверсифікації господарської діяльності. Особливості аграрних підприємств в Херсонській області такі: впровадження екологічно безпечних технологій вирощування сільськогосподарських культур в зоні зрошення, мінімізація доз мінеральних добрив, збереження ротації культур для збільшення гумусу у ґрунтах.

Список використаних джерел:

1. Зубець М. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / М. Зубець ; [за ред. П. Саблука, В. Месель-Веселяка, М. Федорова]. – К. : ННЦ ІАЕ, 2011. – 1000 с.
2. Виклики і шляхи агропродовольчого розвитку / [Б. Пасхавер, О. Шубравська, Л. Молдован]. – К. : НАН України; Ін-т екон. та прогноз., 2009. – 432 с.
3. Хвесик М. Сільськогосподарський комплекс України: соціально-економічні пріоритети розвитку / М. Хвесик, А. Лисецький. – К. : РВПС України НАН України, 2009. – 216 с.
4. Ситніченко В. Сучасні системи менеджменту – основа сталого розвитку підприємства / В. Ситніченко, Г. Кисельова // Стандартизація, сертифікація, якість. – 2004. – № 3. – С. 59–61
5. Масленникова Н. Управление развитием организации / Н. Масленникова. – М. : Центр экономики и маркетинга, 2002. – 304 с.